

1.1 Autorkou oznámenia je [REDAKOVANÉ]. Oznámenie predkladá v mene svojej dcéry [REDAKOVANÉ] (slečna [REDAKOVANÉ]), štátnej príslušníčky Slovenskej republiky narodenaj v roku [REDAKOVANÉ]. Autorka tvrdí, že zmluvná strana porušila práva slečny [REDAKOVANÉ] podľa článkov 5, 6, 13, 15 a 16 dohovoru. Opčný protokol nadobudol pre zmluvnú stranu platnosť 25. júna 2010. Autorku zastupuje právny zástupca.

1.2 Dňa 15. apríla 2020 zmluvná strana požiadala, aby sa prípustnosť oznámenia preskúmala samostatne vo vzťahu k veci samotnej. Dňa 24. marca 2021 výbor konajúci prostredníctvom svojho osobitného spravodajcu pre nové oznámenia a predbežné opatrenia žiadosť zmluvnej strany zamietol.

A. Zhrnutie informácií a argumentov predložených stranami

Skutočnosti konania

Skutočnosti pred predložením oznámenia

2.1 [REDAKOVANÉ] má mentálne postihnutie a poruchu autistického spektra. Dňa 29. januára 2002 ju Okresný súd Nitra zbavil spôsobilosti na právne úkony a ustanovil autorku za jej opatrovníčku. Od 2. augusta 2010 do 31. mája 2013 bola slečna [REDAKOVANÉ] umiestnená v zariadení „Harlekýn“, Zariadenie sociálnych služieb Topoľčany. Počas tohto obdobia ju zamestnanci zariadenia bili a nariadili tak aj ostatným obyvateľom zariadenia. Najmenej šesťkrát ju zviazali do niečoho, čo autorka opísala ako zvieraciu kazajku. Raz sa dokonca stalo, že jej zviazali nohy plienkou. Keď mala slečna [REDAKOVANÉ] úzkosť, kričala, čo riešil personál jej spútaním a zviazaním, až kým neprestala. Každú noc počas šiestich týždňov bola zamknutá v izolačnej miestnosti, aby nemohla zavolať zdravotné sestry.

2.2 Dňa 21. apríla 2011 a 19. septembra 2013 podala autorka sťažnosť na zlé zaobchádzanie so slečnou [REDAKOVANÉ] Nitrianskemu samosprávnemu kraju, dozornému orgánu Zariadenia sociálnych služieb „Harlekýn“. Dňa 18. októbra 2013 Nitriansky samosprávny kraj vykonal v zariadení vyšetrovanie spolu s autorkou a slečnou [REDAKOVANÉ]. Dňa 31. októbra 2013 došiel k záveru, že sťažnosť je zjavne neopodstatnená. Dňa 14. novembra 2013 podala autorka novú sťažnosť tomu istému orgánu, ktorá bola 20. novembra 2013 zamietnutá.

2.3 Dňa 9. februára 2015 podala autorka trestné oznámenie o zneužívaní na Okresnom riaditeľstve policajného zboru v Topoľčanoch, v ktorom uviedla, že slečna [REDAKOVANÉ] bola personálom zariadenia a ostatnými obyvateľmi zariadenia na pokyn personálu opakovane bitá, a to aj palicami, ďalej bola fackovaná, najmenej šesťkrát spútaná v zvieracej kazajke, nútená spať na podlahe, čo malo za následok chronický zápal obličiek, nebola liečená v súlade s jej zdravotným stavom a personál jej podával nesprávne psychiatrické lieky, zaobchádzal s ňou nevhodne a nazýval ju „diablovým potomkom“. Dňa 20. marca 2015 Policajný zbor v Topoľčanoch zamietol sťažnosť pre neexistenciu dôvodov na začatie vyšetrovania. Predbežný vyšetrovateľ vypočul riaditeľa Zariadenia sociálnych služieb „Harlekýn“, ale nie slečnu [REDAKOVANÉ]. Dňa 22. apríla 2015 okresný prokurátor v Topoľčanoch zamietol sťažnosť autorky proti rozhodnutiu Policajného zboru v Topoľčanoch. Dňa 5. a 28. mája 2015 podala autorka sťažnosť na výsledok vyšetrovania na Krajskej prokuratúre v Nitre. Dňa 17. júla 2015 krajský prokurátor potvrdil rozhodnutie okresného prokurátora o nezačatí vyšetrovanie trestného činu zneužívania, ale nariadil začatie vyšetrovania trestného činu obmedzovania osobnej slobody slečny [REDAKOVANÉ] podľa § 183 Trestného zákona.

2.4 Počas tohto nového vyšetrovania boli vypočutí zamestnanci a riaditeľ Zariadenia sociálnych služieb „Harlekýn“, ktorí popreli, že by slečna [REDAKOVANÉ] bola spútaná v zvieracej kazajke alebo zamknutá v izolačnej miestnosti. Samotná slečna [REDAKOVANÉ] nebola vypočutá. Dňa 10. marca 2016 si vyšetrovateľ Okresného riaditeľstva policajného zboru v Topoľčanoch vyžiadal psychologický znalecký posudok, aby zistil, či je slečna [REDAKOVANÉ] schopná „správne vnímať, pamätať si a reprodukovať“ vyšetované udalosti a či má sklon ku „konfabulácii“. Vo svojom znaleckom posudku z 10. mája 2016 znalec došiel k záveru, že slečna [REDAKOVANÉ] má „stredne ťažké mentálne postihnutie“; že jej myslenie je „bez schopnosti racionalizácie“; a že nemá „žiadnu všeobecnú [ani] špecifickú dôveryhodnosť“ z dôvodu jej

„mentálnej nedostatočnosti, emocionálnej lability a porúch správania“. Dňa 26. januára 2017 vyšetrovateľ zastavil vyšetrovanie z dôvodu, že nebol spáchaný žiadny trestný čin. Dňa 14. marca 2017 Okresná prokuratúra v Topoľčanoch potvrdila uvedené rozhodnutie. Dňa 15. júna 2017 Ústavný súd zamietol ústavnú sťažnosť autorky proti rozhodnutiam z 26. januára a 14. marca 2017 ako zjavne neopodstatnenú a konštatoval, že vyšetrovateľ a okresný prokurátor neporušili žiadne z procesných práv slečny [REDACTED].

Skutočnosti po predložení oznámenia

2.5 Po opakovaných sťažnostiach autorky podalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny dňa 2. júla 2019 Generálnej prokuratúre návrh na prešetrenie sťažnosti na zneužívanie. Návrh bol postúpený Okresnej prokuratúre v Topoľčanoch. Podľa jej vyjadrenia z 20. augusta 2019 bolo údajné zneužívanie vyšetrované už v roku 2015. Okresná prokuratúra v Topoľčanoch preto usúdila, že žiadosť Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny duplikuje predchádzajúce vyšetrovanie.

Sťažnosť

3.1 Autorka tvrdí, že zmluvná strana nevykonala účinné vyšetrovanie zlého zaobchádzania s jej dcérou. Slečna [REDACTED] poskytla prostredníctvom autorky podrobný opis vrátane mien konkrétnych zamestnancov Zariadenia sociálnych služieb „Harlekýn“, ktorí ju zneužívali. Tieto tvrdenia opakovane a dôsledne uviedla pred Nitrianskym krajským orgánom a orgánmi činnými v trestnom konaní a poskytla všetky dostupné dôkazy, ktoré podľa nej mali stačiť na to, aby krajská prokuratúra nariadila polícii začať vyšetrovanie.

3.2 S odkazom na článok 12 Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu autorka tvrdí, že orgány mali dostatočné dôvody na začatie vyšetrovania z úradnej moci¹ vzhľadom na jej vierohodné tvrdenia o zlom zaobchádzaní a že zmluvná strana bola preto povinná vykonať úradné vyšetrovanie. Argumentuje, že článok 15 ods. 2 a článok 16 ods. 5 dohovoru uznávajú procesnú povinnosť účinne vyšetrovať vierohodné tvrdenia o mučení, krutom, neľudskom a ponižujúcom zaobchádzaní alebo trestaní a vykorisťovaní, násilí a zneužívaní.²

3.3 Autorka sa odvoláva na medzinárodné a regionálne normy, ktoré stanovujú, že trestné vyšetrovanie a stíhanie zodpovedných osôb je nevyhnutným prostriedkom nápravy v prípade mučenia a zlého zaobchádzania;³ že pri vyšetrovaní sa musí získať výpoveď od obete údajného mučenia a zistiť okolnosti⁴; že orgány musia proaktívne podporovať obeť so zdravotným postihnutím, aby pochopili trestné konanie a aby boli pochopené;⁵ že škodlivé stereotypy môžu brániť uplatňovaniu práva na slobodu od vykorisťovania, násilia a zneužívania, najmä vo vzťahu k ženám so zdravotným postihnutím;⁶ a že zmluvná strana má povinnosť náležitej starostlivosti účinne vyšetrovať obvinenia z násilných činov, najmä voči ženám.⁷ Autorka tvrdí, že účinné vyšetrovanie vyžaduje, aby vyšetrovacie orgány zohľadnili prejavy utrpenia, neverbálne náznaky násilia a potenciálne obmedzený alebo zdanlivo mätúci verbálny príbeh obete. Osoby s mentálnym postihnutím sa pri hlásení násilia často spoliehajú na členov rodiny, čelia ťažkostiam kvôli svojim skúsenostiam s diskrimináciou, ktoré vedú k úzkosti alebo defenzívnemu postoju, najmä v prítomnosti vnímaných autorít, ako sú lekári,

¹ *Blanco Abad proti Španielsku* (CAT/C/20/D/59/1996), bod 8.3; *Thabti proti Tunisku* (CAT/C/31/D/187/2011), bod 10.5.

² *X. proti Tanzánii* (CRPD/C/18/D/22/2014), bod 8.6; CRPD/C/OMN/CO/1, bod 32; CRPD/C/SVN/CO/1, bod 28; CRPD/C/SDN/CO/1, bod 14; CRPD/C/HTI/CO/1, bod 31; CRPD/C/RUS/CO/1, bod 37; CRPD/C/MNE/CO/1, bod 33.

³ *Suleimenov proti Kazachstanu* (CCPR/C/119/D/2146/2012), bod 8.3.

⁴ Manuál o účinnom vyšetrovaní a dokumentovaní mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (HR/P/PT/8/Rev.1), bod 77.

⁵ Smernica 2012/29/EÚ.

⁶ CRPD/C/GC/3, bod 30.

⁷ CRPD/C/SVK/CO/1, bod 48.

polícia a právnici, a sú vystavené zvýšenému riziku tichého súhlasu, podriaďovania sa a náchylnosti na sugesciu. To si vyžaduje primerané techniky vedenia vypočúvania.

3.4 V tomto prípade si však orgány nedali vypracovať znalecký posudok o primeranom vypočúvaní slečny [REDAKOVANÉ], jej zručnostiach z hľadiska vypočúvania alebo o potrebnej podpore. Stereotypy o jej dôveryhodnosti jej znemožnili efektívne sa zúčastniť na konaní, čo je v rozpore s článkom 15 ods. 2 a článkom 16 ods. 5 dohovoru. Odmietavý postoj orgánov je zrejmý aj z toho, že nevypočuli žiadnych iných obyvateľov zariadenia.

3.5 Autorka tiež tvrdí, že došlo k porušeniu práv slečny [REDAKOVANÉ] podľa článku 13 dohovoru. Keďže slečna [REDAKOVANÉ] nebola vypočutá, jej dôveryhodnosť ako svedkyne bola spochybnená a nebola jej poskytnutá podpora ani úpravy, čo jej bránilo v uplatňovaní jej práva na prístup k spravodlivosti. Autorka tvrdí, že osoby so zdravotným postihnutím, najmä ženy, čelia prekážkam v prístupe k spravodlivosti v dôsledku škodlivých stereotypov, diskriminácie a nedostatku procesných a primeraných úprav.⁸ Výbor odporučil zmluvnej strane, aby zmenila svoje procesné pravidlá s cieľom zabezpečiť, aby osoby s mentálnym postihnutím mali od začiatku procesné úpravy.⁹

3.6 Keďže právo slečny [REDAKOVANÉ] na prístup k spravodlivosti nebolo zabezpečené z dôvodu jej zdravotného postihnutia a pohlavia, bola predmetom diskriminačného zaobchádzania v rozpore s článkom 5 ods. 1 a 2 a článkom 6 dohovoru.¹⁰

3.7 Autorka žiada, aby bol slečne [REDAKOVANÉ] poskytnutý účinný prostriedok nápravy vrátane náhrady nákladov na právne zastúpenie, odškodnenia a ospravedlnenia; neustranné, rýchle a účinné vyšetrovanie a procesné úpravy pre účinnú a priamu účasť slečny [REDAKOVANÉ] na konaní; a aby boli stanoviská výboru preložené do slovenčiny a široko distribuované v prístupných formátoch, aby boli dostupné všetkým vrstvám obyvateľstva. Pokiaľ ide o opatrenia na zabránenie opakovania, autorka žiada výbor, aby vyzval zmluvnú stranu, aby zakázala a zrušila postupy a ustanovenia, ktoré umožňujú odoprieť osobám so zdravotným postihnutím priamu účasť na konaní a byť vypočutými ako svedkovia; aby prijala politiky a pokyny, ktoré zabezpečia primerané a procesné úpravy; aby poskytla záruky proti zneužívaniu v zariadeniach sociálnej starostlivosti a nezávislé monitorovanie implementácie štandardov starostlivosti; a aby zabezpečila odbornú prípravu sudcov, právnikov, príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní a zariadení starostlivosti v oblasti zákazu mučenia, zlého zaobchádzania a zneužívania osôb so zdravotným postihnutím vrátane žien so zdravotným postihnutím.

Pripomienky zmluvnej strany k prípustnosti

4. Zmluvná strana sa vo svojich pripomienkach z 15. apríla 2020 odvoláva na záver v znaleckom posudku týkajúcom sa nedostatku dôveryhodnosti a „mentálnej retardácie“ slečny [REDAKOVANÉ]. Poznamenáva, že podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a zákona č. 455/1992 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ak je priamo ohrozený život alebo zdravie príjemcu sociálnej služby alebo iných osôb, môže byť príjemca sociálnej služby „obmedzený“ na čas potrebný na odstránenie hrozby. Medzi prostriedky fyzického obmedzenia patria špeciálne rukoväte, umiestnenie príjemcu sociálnej služby do bezpečnej izby alebo podávanie liekov podľa pokynov psychiatra. Poskytovateľ sociálnych služieb je povinný informovať Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny o všetkých takýchto obmedzeniach. Zmluvná strana preto žiada výbor, aby vyhlásil oznámenie za neprijateľné ako nedostatočne odôvodnené podľa článku 2 písm. e) opčného protokolu.

⁸ CRPD/C/KEN/CO/1, bod 25; CRPD/C/SLV/CO/1, bod 29; CRPD/C/GC/3, bod 52; A/HRC/20/5 a kor. 1, bod 41; a A/67/227, bod 42.

⁹ CRPD/C/SVK/CO/1, bod 41.

¹⁰ Autorka cituje správu OHCHR pre Radu pre ľudské práva s názvom „Právo na prístup k spravodlivosti podľa článku 13 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím“, A/HRC/37/25, bod 25, v ktorej sa uvádza, že neposkytnutie procesných úprav požadovaných osobou so zdravotným postihnutím predstavuje formu diskriminácie na základe zdravotného postihnutia v súvislosti s právom na prístup k spravodlivosti.

Poznámky autorky k pripomienkam zmluvnej strany k prípustnosti

5. Autorka vo svojich poznámkach z 15. júna 2020 tvrdí, že odkaz zmluvnej strany na „mentálnu retardáciu“ slečny [REDAKOVANÉ] a znalecký posudok odrážajú striktné medicínsky prístup k zdravotnému postihnutiu, ktorého cieľom je zdiskreditovať ju a považovať ju za zodpovednú za porušenia zmluvnej strany, čo je v rozpore s článkom 12 ods. 3 a 4 dohovoru. Zmluvná strana neuznáva, že slečna [REDAKOVANÉ] poskytla dôveryhodné tvrdenia; že jej neboli poskytnuté úpravy; že nebolo vykonané žiadne účinné vyšetrovanie; a že jej vnútroštátny rámec pre obmedzujúce opatrenia je nezlučiteľný s dohovorom. Zmluvná strana teda kopíruje diskrimináciu, stereotypy a stigmu vnútroštátnych orgánov voči osobám s mentálnym postihnutím a mylne a diskriminačne predpokladá, že nie sú dôveryhodné a že poskytovatelia služieb vždy dodržiavajú svoje zákonné povinnosti.

Pripomienky zmluvnej strany k prípustnosti a veci samej

6.1 Zmluvná strana vo svojich pripomienkach z 22. septembra 2021 uvádza, že jej orgány prijali potrebné legislatívne, správne, súdne a iné opatrenia na zabránenie mučeniu a krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu a trestaniu osôb so zdravotným postihnutím na rovnakom základe ako pri iných osobách. V § 10 zákona o sociálnych službách sa stanovuje, že v zariadeniach nie je dovolené používať prostriedky netelesného a fyzického obmedzenia príjemcu sociálnych služieb, s výnimkou prípadov, keď je priamo ohrozený život alebo zdravie osoby. Na základe toho nesmie byť nikdy ohrozená dôstojnosť príjemcu. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny vedie register obmedzení používaných na účely štátneho dohľadu. Nezávislé orgány, ako napríklad verejný ochranca práv, komisár pre osoby so zdravotným postihnutím a komisár pre deti, vykonávajú pravidelné monitorovanie.

6.2 Zmluvná strana poznamenáva, že napriek niekoľkým vyšetrovaniam sa žiadne z tvrdení autorky o zneužívaní nepotvrdilo. Ústavný súd vo svojom rozhodnutí z 15. júna 2017 rozhodol, že právo na súdnu ochranu nezahŕňa právo na trestné stíhanie alebo odsúdenie a zistil, že orgány činné v trestnom konaní správne stanovili, že proti slečne [REDAKOVANÉ] nebol spáchaný žiadny trestný čin. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny tiež preskúmalo Zariadenie sociálnych služieb „Harlekýn“, ale pri tomto preskúmaní sa neodhalilo, že by sa so slečnou [REDAKOVANÉ] zaobchádzalo tak, ako autorka tvrdila. Nitriansky samosprávny kraj opakovane preskúmal obvinenia a navrhol autorky, aby zmenila poskytovateľa sociálnych služieb pre slečnu [REDAKOVANÉ]. Okrem toho nezávislý Úrad komisára pre deti vykonal v roku 2019 monitorovanie ľudských práv v Zariadení sociálnych služieb „Harlekýn“. Podľa riaditeľa tohto zariadenia má autorka „slovné konflikty“ s rodičmi ostatných obyvateľov, ktorí tvrdia, že ich slečna [REDAKOVANÉ] napadla.

6.3 Zmluvná strana poznamenáva, že antidiskriminačný zákon č. 365/2004 Z. z. zakazuje diskrimináciu na základe pohlavia a zdravotného postihnutia a vzťahuje sa na priamu aj nepriamu diskrimináciu. V súlade s vnútroštátnou judikatúrou musia sťažovatelia na diskrimináciu uviesť konkrétny dôvod, na základe ktorého boli diskriminovaní. Sťažovníci autorky a slečny [REDAKOVANÉ] však žiadne takéto dôvody nešpecifikovali. Sťažovateľka nesie dôkazné bremeno, aby *prima facie* preukázala, že k diskriminácii došlo. V tomto prípade tvrdenie autorky o diskriminácii na základe pohlavia nepreukazuje, že k takejto diskriminácii došlo. Autorka neuviedla žiadne tvrdenia, z ktorých by bolo možné vyvodiť záver, že slečna [REDAKOVANÉ] bola diskriminovaná. Podľa zmluvnej strany nemožno subjektívny pocit alebo hlboké presvedčenie bez akýchkoľvek ďalších dôkazov považovať za dôkaz porušenia zásady rovnakého zaobchádzania.

6.4 Zmluvná strana poznamenáva, že autorka podala oznámenie Výboru proti mučeniu v mene slečny [REDAKOVANÉ], ale skutočnosti v tomto prípade neboli rovnaké ako v tomto oznámení. Zmluvná strana preto nenamieta proti prípustnosti tohto oznámenia podľa článku 2 písm. c) opčného protokolu.

6.5 Podľa zmluvnej strany, ak by sa slečna [REDAKOVANÉ] domnievala, že bola porušená jej ľudská dôstojnosť, mohla podať občianskoprávnú žalobu „týkajúcu sa osobnosti“ proti Zariadeniu sociálnych služieb „Harlekýn“. Avšak tak neurobila. Počas vnútroštátneho konania sa tiež nedovoľovala diskriminácie na základe pohlavia a súdy to nezohľadnili.

6.6 V súvislosti s tvrdeniami autorky podľa článkov 5 a 6 dohovoru zmluvná strana argumentuje, že vnútroštátne orgány zistili, že vyšetrowanie bolo vykonané v súlade s platnými právnymi predpismi so zohľadnením postavenia slečny [REDACTED] ako osoby so zdravotným postihnutím vrátane jej pohlavia. Podľa zmluvnej strany vyhlásenia autorky nepodporujú tvrdenie o diskriminácii, a to ani vzhľadom na závery znaleckého posudku a čas, ktorý autorka potrebovala na podanie trestného oznámenia od výskytu údajného zneužívania.

6.7 V zmysle článku 13 dohovoru zmluvná strana poznamenáva, že autor znaleckého posudku, ktorý má dlhoročné skúsenosti, vypracoval posudok po oboznámení sa so spisom a po psychologickom vyšetrení slečny [REDACTED]. Okrem sťažností a námietok autorky neboli predložené žiadne relevantné skutočnosti spochybňujúce znalecký posudok. Znalecký posudok a výsledky vyšetrowania boli preto správne.

6.8 Pokiaľ ide o skutočnosť, že slečna [REDACTED] nebola vypočutá, zmluvná strana poznamenáva, že podľa článku 48 ods. 1 Trestného poriadku (zákon č. 301/2005 Z. z.), ak poškodená strana nemôže vykonávať právne úkony, jej práva môže uplatniť zákonný zástupca, v tomto prípade autorka. Zmluvná strana tvrdí, že rozhodnutie vyšetrowateľa nevypočúvať slečnu [REDACTED] nebolo vzhľadom na závery znaleckého posudku svojvoľné ani diskriminačné. Rozhodnutie o zastavení trestného konania len na základe výpovedí obvinenej strany, ktorej vyjadrenia umožnili vyšetrowateľovi zistiť skutkový stav, neznamená, že skutkový stav nebol dostatočne preskúmaný. Okrem toho slečna [REDACTED] bývala v Zariadení sociálnych služieb „Harlekýn“ od roku 2010 do roku 2013, ale autorka podala trestné oznámenie až vo februári 2015. To sťažilo zabezpečenie dôkazov a vypočutie svedkov a „oslabilo dobrý úmysel“ autorky chrániť práva slečny [REDACTED]. Vzhľadom na dostatočné procesné záruky na ochranu práv a záujmov slečny [REDACTED] podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivý proces), skutočnosť, že nebola vypočúvaná, nepredstavuje porušenie článku 13 dohovoru.

6.9 Podľa zmluvnej strany povaha tvrdení autorky, že slečna [REDACTED] nebola vypočúvaná a že jej výpovede neboli brané do úvahy, „nemožno spojiť s účelom článku 16 dohovoru“. Uvedené ustanovenie preto nebolo porušené.

Poznámky autorky k pripomienkam zmluvnej strany k prípustnosti a veci samej

7.1 Autorka vo svojich poznámkach z 24. júna 2022 tvrdí, že zmluvná strana neriešila žiadnej z jej tvrdení. Aj keby legislatíva zmluvnej strany o používaní obmedzujúcich prostriedkov bola v súlade s ustanoveniami dohovoru, čo nie je súčasťou tvrdení autorky, nie je to relevantné pre posúdenie splnenia povinnosti zmluvnej strany vykonať rýchle, účinné, nestranné a participatívne vyšetrowanie zlého zaobchádzania so slečnou [REDACTED] podľa článkov 15 a 16 dohovoru. Hoci neexistuje právo na vyšetrowanie, každé vyšetrowanie musí spĺňať určité kritériá vrátane participatívnej povahy podľa článku 13 v spojení s článkami 5, 15 a 16 dohovoru. Nielenže slečna [REDACTED] nebola vypočutá, ale znalecký posudok považoval jej vyhlásenia za nespoľahlivé len na základe jej zdravotného postihnutia, čo je nehorázne odopretie právomoci akejkoľvek osobe so zdravotným postihnutím. Hoci je autorka opatrovníčkou slečny [REDACTED], jej účasť podľa nej nemôže nahradiť účasť slečny [REDACTED]. Čiastočné opatrovníctvo je nielenže v rozpore s článkom 12 dohovoru, ale procesná povinnosť prešetriť sporné tvrdenia môže byť splnená iba vtedy, ak orgány poskytnú procesné úpravy a podniknú všetky potrebné kroky na zabezpečenie účasti osoby so zdravotným postihnutím a zistia relevantné okolnosti vrátane informácií, ktoré mohol vyšetrowateľ získať iba od slečny [REDACTED].

7.2 Autorka nesúhlasí s tým, že nesie dôkazné bremeno pri preukazovaní diskriminácie; keďže predložené dôkazy preukazujú diskrimináciu *prima facie*, je na zmluvnej strane, aby preukázala, že k diskriminácii nedošlo, a aby vysvetlila, prečo neposkytla procesné úpravy. Podľa autorky zmluvná strana nezohľadnila, že slečna [REDACTED] bola diskriminovaná z dôvodu kombinovaného účinku toho, že je ženou a osobou so zdravotným postihnutím, a to aj preto, že vyšetrowacie orgány sa zameriavali výlučne na spochybnenie jej schopnosti presne si spomenúť na udalosti.

B. Posúdenie prípustnosti a veci samej výborom

Posúdenie prípustnosti

8.1 Pred posúdením akéhokoľvek tvrdenia obsiahnutého v oznámení musí výbor v súlade s článkom 2 opčného protokolu a pravidlom 65 svojho rokovacieho poriadku rozhodnúť, či je oznámenie prípustné v zmysle opčného protokolu.

8.2 Výbor sa domnieva, že z tohto oznámenia vyplýva, že údajnou obeťou je dcéra autorky, osoba so zdravotným postihnutím v zmysle článku 1 dohovoru, a že sa domáha svojich práv podľa dohovoru prostredníctvom zastúpenia autorky. Výbor preto dospel k záveru, že autorka má *ius standi* podľa článku 1 opčného protokolu a že jej to nebráni v posudzovaní tohto oznámenia na základe tohto ustanovenia.¹¹

8.3 Výbor poznamenáva, že zmluvná strana nenamieta proti prípustnosti oznámenia podľa článku 2 písm. c) opčného protokolu, pretože skutočnosti v sťažnosti nie sú rovnaké ako tie, ktoré preskúmal Výbor proti mučeniu vo svojich stanoviskách prijatých k inému oznámeniu týkajúcemu sa slečny ██████████.12 Výbor preto konštatuje, že uvedené ustanovenie mu nebráni v preskúmaní tohto oznámenia.

8.4 Výbor berie na vedomie tvrdenie zmluvnej strany, že slečna ██████████ mohla v súdnom konaní vzniesť svoju námietku týkajúcu sa stereotypov voči ženám so zdravotným postihnutím a že mohla podať občianskoprávnu žalobu proti Zariadeniu sociálnych služieb „Harlekýn“. Výbor poznamenáva, že autorka nevysvetlila, prečo nemohla vzniesť svoju námietku týkajúcu sa stereotypov voči ženám so zdravotným postihnutím pred vnútroštátnymi orgánmi. Výbor preto konštatuje, že autorka nevyčerpala všetky dostupné vnútroštátne opravné prostriedky v súvislosti so svojou námietkou podľa článku 6 dohovoru, ktorú vyhlasuje za neprípustnú podľa článku 2 písm. d) opčného protokolu. Výbor však poznamenáva, že zmluvná strana nevysvetlila, do akej miery mala slečna ██████████ v praxi k dispozícii opravný prostriedok v podobe občianskoprávnej žaloby, keďže záver znaleckého posudku o jej nedostatku dôveryhodnosti predstavoval dôvod pre orgány, aby ju nevypočuli, a že jej neboli poskytnuté žiadne procesné úpravy. Výbor navyše súhlasí s Výborom proti mučeniu, že občianskoprávny opravný prostriedok by nevedol k vyvodu zodpovednosti páchatel'ov.13 Občianskoprávny opravný prostriedok by preto nebol primeraný závažnosti údajného trestného činu a bol by neúčinný na účely tvrdení predložených výboru.14 Výbor sa preto domnieva, že absencia občianskoprávnej žaloby mu nebráni v preskúmaní zostávajúcich tvrdení autorky podľa článku 2 písm. d) opčného protokolu.

8.5 Výbor berie na vedomie tvrdenie zmluvnej strany, že oznámenie nie je dostatočne podložené podľa článku 2 písm. e) opčného protokolu. Výbor sa však domnieva, že autorka na účely prípustnosti dostatočne preukázala, že zmluvná strana porušila práva slečny ██████████ podľa článkov 5, 13, 15 a

16 dohovoru tým, že ju nevypočula a nezabezpečila jej úpravy v kontexte vyšetrovania obvinení zo zneužívania. Pokiaľ ide o tvrdenie autorky v jej poznámkach z 15. júna 2020 o porušení článku 12 dohovoru v súvislosti so znaleckým posudkom, výbor poznamenáva, že autorka vo svojom pôvodnom podaní žiadne takéto tvrdenie neuviedla a neodôvodnila, prečo toto tvrdenie neuviedla skôr. Keďže výbor nenachádza žiadne ďalšie prekážky prípustnosti, vyhlasuje tvrdenia autorky podľa článkov 5, 13, 15 a 16 dohovoru za prípustné a pokračuje v posudzovaní veci samej.

¹¹ *Handke proti Nemecku* (CRPD/C/32/D/82/2020), bod 8.2.

¹² *Černáková proti Slovensku* (CAT/C/72/D/890/2018).

¹³ *Černáková proti Slovensku*, bod 8.2.

¹⁴ *Purna Maya proti Nepálu* (CCPR/C/119/D/2245/2013), bod 11.6.

Posúdenie veci samej

9.1 Výbor posúdil toto oznámenie na základe všetkých prijatých informácií v súlade s článkom 5 opčného protokolu a pravidlom 73 ods. 1 rokovacieho poriadku výboru.

9.2 Hlavnou otázkou výboru je, či nevypočutie slečny ████████ v kontexte tvrdení autorky o zlom zaobchádzaní so slečnou ████████ v Zariadení sociálnych služieb „Harlekýn“ porušilo jej práva podľa dohovoru. Výbor poznamenáva, že autorka sa konkrétne sťažovala na to, že slečna ████████ bola bitá palicami personálom a inými obyvateľmi zariadenia na pokyn personálu, fackovaná, spútaná v zvieracej kazajke, nútená spať na podlahe, boli jej podávané nesprávne psychiatrické lieky, nebola liečená v súlade s jej zdravotným stavom a bolo s ňou zaobchádzané neprimerane. Výbor konštatuje, že 20. marca 2015 Policajný zbor v Topoľčanoch zamietol sťažnosť autorky bez vypočutia slečny ████████. Výbor podobne konštatuje, že 26. januára 2017 vyšetrovateľ Okresného riaditeľstva policajného zboru v Topoľčanoch zastavil druhé vyšetrowanie bez vypočutia slečny ████████ na základe znaleckého posudku, v ktorom sa okrem iného dospelo k záveru, že nemá „všeobecnú [ani] konkrétnu dôveryhodnosť“ z dôvodu jej „mentálnej nedostatočnosti, emocionálnej lability a porúch správania“. Výbor konštatuje, že 15. júna 2017 Ústavný súd zamietol ústavnú sťažnosť autorky proti rozhodnutiam z 26. januára a 14. marca 2017 ako zjavne neopodstatnenú.

9.3 Výbor pripomína, že podľa článku 13 ods. 1 dohovoru „zmluvné strany zabezpečia účinný prístup k spravodlivosti pre osoby so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými, a to aj prostredníctvom poskytovania procesných a veku primeraných úprav, s cieľom uľahčiť ich účinnú úlohu priamych a nepriamych účastníkov, vrátane svedkov, vo všetkých súdnych konaniach, a to aj vo vyšetrowaciach a iných predbežných fázach“. Výbor sa domnieva, že hoci zmluvné strany majú najlepšie predpoklady na určenie konkrétnej formy procesných opatrení, ktoré môžu osobám so zdravotným postihnutím umožniť uplatňovať si svoju právnu spôsobilosť, musia sa rešpektovať príslušné práva dotknutej osoby.¹⁵ V tomto prípade sa výbor domnieva, že tým, že slečna ████████ nebola vypočutá a neposkytli sa jej žiadne procesné úpravy, orgány zmluvnej strany jej zabránili zúčastniť sa na vyšetrowaní zlého zaobchádzania, ktorého bola údajnou obeťou, a tým jej nezabezpečili účinný prístup k spravodlivosti na rovnakom základe s ostatnými, čím porušili jej práva podľa článku 13 dohovoru.

9.4 Výbor pripomína, že medzi povinnosti zmluvných strán podľa článkov 15 a 16 dohovoru patrí prijatie opatrení na zabezpečenie toho, aby sa činy zlého zaobchádzania alebo mučenia a vykorisťovania, násillia alebo zneužívania vyšetrili a v prípade potreby boli páchatelia stíhaní a aby osoby, ktoré boli vystavené takýmto činom, dostali spravodlivé a primerané odškodnenie, náhradu a rehabilitáciu.¹⁶ V tomto prípade sa výbor domnieva, že neexistuje žiadny náznak toho, že vyšetrowanie obvinení z činov, ktoré by spadali do rozsahu pôsobnosti článkov 15 a 16 dohovoru, bolo účinné a nestranné, keďže okrem zamestnancov Zariadenia sociálnych služieb „Harlekýn“ neboli predvolaní žiadni svedkovia a napriek identifikácii zamestnancov, ktorí sú údajne zodpovední, nebolo začaté žiadne trestné stíhanie. Výbor sa preto domnieva, že vyšetrowania boli neúčinné a porušili práva slečny ████████ podľa článku 15 ods. 2 a článku 16 ods. 5 dohovoru.

9.5 Výbor pripomína, že podľa článku 5 ods. 1 a 2 dohovoru musia zmluvné strany zabezpečiť, aby si všetky osoby boli rovné pred zákonom a podľa neho a aby mali bez akejkoľvek diskriminácie nárok na rovnakú ochranu a rovnaký prospech zo zákona, a musia prijať všetky vhodné kroky na zabezpečenie primeraného prispôsobenia na podporu rovnosti a odstránenia diskriminácie. Výbor tiež pripomína, že diskriminácia môže vyplývať z diskriminačného účinku pravidla alebo opatrenia, ktoré nie je určené na diskrimináciu, ale ktoré neúmerne postihuje osoby so zdravotným postihnutím.¹⁷ V tomto prípade výbor poznamenáva, že slečna ████████ nebola vypočutá v rámci vyšetrowania týkajúceho sa obvinení zo zlého zaobchádzania na základe znaleckého posudku, ktorý sa obmedzoval na preskúmanie, či

¹⁵ Pozri, podobne, *Noble proti Austrálii* (CCPR/C/16/D/7/2012) bod 8.6.

¹⁶ CRPD/C/3, body článok 17 písm. e) a článok 18 písm. d), A/72/55, body 39 a 41.

¹⁷ *S.C. proti Brazílii* (CRPD/C/12/D/10/2013), bod 6.4.

dokázala „správne vnímať, pamätať si a reprodukovat“ údajné udalosti. Výbor poznamenáva, že práva slečny [REDACTED] na účasť na vyšetrovaní a na prístup k spravodlivosti boli týmto spôsobom porušené len z dôvodu posúdenia jej zdravotného postihnutia, pri ktorom sa nezohľadnili jej požiadavky na procesné úpravy. Výbor sa preto domnieva, že slečna [REDACTED] bola diskriminovaná, čím boli porušené jej práva podľa článku 5 dohovoru.

9.6 Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa výbor domnieva, že zmluvná strana porušila práva slečny [REDACTED] podľa článkov 5, 13, 15 ods. 2 a 16 ods. 5 dohovoru.

C. Závery a odporúčania

10. Výbor konajúci podľa článku 5 opčného protokolu zastáva názor, že zmluvná strana si nespĺnila svoje povinnosti podľa článkov 5, 13, 15 ods. 2 a 16 ods. 5 dohovoru. Výbor preto predkladá zmluvnej strane nasledujúce odporúčania:

- (a) V súvislosti so slečnou [REDACTED] je zmluvná strana povinná:
 - (i) okamžite, nestranne a účinne vyšetriť obvinenia zo zlého zaobchádzania so slečnou [REDACTED], a to aj jej vypočutím a poskytnutím procesných úprav;
 - (ii) poskytnúť jej účinný prostriedok nápravy vrátane účinného odškodnenia, primeranej peňažnej kompenzácie a ospravedlnenia za porušenie jej práv podľa dohovoru;
 - (iii) zverejniť tieto stanoviská, preložiť ich do úradného jazyka zmluvnej strany a široko ich distribuovať v prístupných formátoch, aby boli dostupné všetkým skupinám obyvateľstva.

(b) Zmluvná strana je vo všeobecnosti povinná prijať opatrenia na zabránenie podobným porušeniam v budúcnosti. V tejto súvislosti sa výbor odvoláva na odporúčania uvedené v jeho záverečných pripomienkach k úvodnej správe zmluvnej strany¹⁸, a vyžaduje, aby zmluvná strana prijala opatrenia na zabezpečenie účinnej úlohy osôb so zdravotným postihnutím ako priamych a nepriamych účastníkov všetkých súdnych konaní, a to aj vo vyšetrovacích a iných predbežných fázach, ako aj poskytnutím procesných úprav.

11. V súlade s článkom 5 opčného protokolu a pravidlom 76 rokovacieho poriadku výboru by mala zmluvná strana predložiť výboru do šiestich mesiacov písomnú odpoveď vrátane informácií o všetkých opatreniach prijatých na základe týchto stanovísk a odporúčaní výboru.

¹⁸ CRPD/C/SVK/CO/1.